

CONSTATAREA SEMNELOR INFRAȚIUNII ȘI PORNIREA URMĂRIIRII PENALE ÎN CAZURI DE TRAFICARE A COPIILOR, PE BAZA INFORMAȚIILOR OBTINUTE DIN MĂSURILE SPECIALE DE INVESTIGAȚIE

Dinu OSTAVCIUC,

doctorand, șef al Direcției urmărire penală a Departamentului Poliției de Frontieră a MAI

SUMMARY

Detection of the elements of the child trafficking related crime, detection in flagrante delicto, immediate initiation of the criminal investigation are the key to a successful investigation in order to ascertain all the circumstances and to finally decide upon continuing the criminal investigation or to file the criminal case. An important part in this process is assigned to the special investigation measures.

Key words: detection of the crime elements, trafficking in children, aspects of initiation of the criminal investigation, special investigation measures

REZUMAT

Depistarea elementelor infracțiunii de trafic de copii, descoperirea infracțiunii în flagrant delict, pornirea imediată a urmăririi penale sînt cheia succesului cercetării în vederea constatării tuturor circumstanțelor, ca în final să se decidă continuarea urmăririi penale sau casarea cauzei penale. Un rol destul de important în acest proces li se atribuie măsurilor speciale de investigații.

Cuvinte-cheie: depistarea elementelor infracțiunii, trafic de copii, particularitățile pornirii urmăririi penale, măsuri speciale de investigație

Introducere. Procesul de stabilire a semnelor infracțiunii este unul primordial și deschide posibilități de adoptare a deciziilor la etapa premergătoare urmăririi penale: este cazul sau nu de a începe urmărirea penală ori, în general, de a porni sau nu procesul penal. Traficul de copii constituie o infracțiune complexă, mecanismul de săvîrșire al cărei implică subiecți multipli în diferite calități ale participației penale. Astfel, pe lîngă necesitatea administrării informației parvenite din plîngeri, denunțuri etc., este necesară și respectarea reglementărilor procesuale pentru a nu prejudicia ulterioara activitate de cercetare (informațiile obținute pe cale extraprocusuale nu au valoare probatorie – cauza Mătăsaru și Savițchi contra Moldovei [11]).

Grație modificărilor și completărilor efectuate în art. 1 și în art. 279 din Codul de procedură penală (CPP) al R. Moldova, procesul penal se consideră început din momentul sesizării sau autosesizării organului competent despre pregătirea sau săvîrșirea unei infracțiuni,

moment din care pot fi efectuate toate acțiunile de urmărire penală, cu excepția celor autorizate de judecătorul de instrucție și cu excepția aplicării măsurilor procesuale de constrîngere. Datorită modificărilor survenite, faza de pînă la pornirea urmăririi penale a fost legalizată și, respectiv, probațiunea capătă un caracter legal.

Scopul articolului este evidențierea rolului informațiilor obținute din măsurile speciale de investigație la depistarea semnelor infracțiunii și a particularităților pornirii urmăririi penale în cazul traficului de copii.

Metode aplicate și materiale utilizate. Pe lîngă metodele logice de cunoaștere (analiza, sinteza, inducția și deducția) a fenomenului traficului de copii în R. Moldova, la baza cercetării au fost luate multiplele cauze penale investigate de autor, insuccesul sau succesul obținut la diferite etape ale investigației, precum și modul în care au fost apreciate ulterior probele în instanțele judecătorești. Aceste analize au permis stabilirea obiectivelor clare și creșterea capacităților

instituționale ale organelor de urmărire penală.

Rezultate obținute și discuții. Rezultatele obținute se materializează în recomandările practice oferite ofițerilor de urmărire penală și procurorilor atît sub aspect tactic, cît și sub aspect procesual-penal.

Codul de procedură penală, prin alin. (1) al art. 274, stipulează că organul de urmărire penală sau procurorul sesizat în modul prevăzut în art. 262 și art. 273 ale legii procesual-penale dispune, în termen de 30 de zile, prin ordonanță, începerea urmăririi penale în cazul în care, din cuprinsul actului de sesizare sau al actelor de constatare, rezultă o bănuială rezonabilă că a fost săvîrșită o infracțiune și nu există vreuna dintre circumstanțele care exclud urmărirea penală, informînd despre aceasta persoana care a înaintat sesizarea sau organul respectiv.

Depistarea elementelor infracțiunii de trafic de copii, a infracțiunii în flagrant delict, pornirea imediată a urmăririi penale sînt cheia succesului cercetării în vederea constatării tuturor circumstanțelor, ca în

final să se decidă continuarea urmării penale sau casarea cauzei penale. Un rol important în acest proces li se atribuie măsurilor speciale de investigație.

Activitatea specială de investigație în cazurile de trafic de copii trebuie privită sub două aspecte. Autorul A. Kolesov acordă atenția primordială elementelor ce țin de racolarea persoanelor, pentru exploatarea lor ulterioară, prin înșelăciune care se referă la condiții bune de muncă sau de plată (în cazul în care nu este vorba de muncă). Scopul măsurilor speciale de investigație este identificarea persoanelor care rcolează, transportă, cumpără și a celor care folosesc sclavia persoanelor în scopuri de exploatare sexuală, în prostituție, cerșit, transplant de organe etc. [14, p. 86-87].

Analiza efectuată și practica personală demonstrează că organele de drept, în cazurile de trafic de copii, folosesc cel mai des următoarele activități speciale de investigație: chestionarea; culegerea informațiilor despre persoane și fapte; identificarea persoanei; identificarea abonatului, proprietarului sau a utilizatorului unui sistem de comunicații electronice ori al unui punct de acces la un sistem informatic; urmărirea vizuală; investigația sub acoperire; cercetarea obiectelor și documentelor; culegerea informațiilor de la furnizorii de servicii de comunicații electronice.

Practica denotă că cel mai efectiv instrument de cercetare al traficului de minori este *culegerea informației despre persoane și fapte*, deoarece, în primul rând, sînt dese cazurile cînd victimele infracțiunii nu doresc să colaboreze cu organele de drept și, respectiv, nu sesizează organul de urmărire penală sau dacă îl sesizează, pot ascunde mai multe aspecte, fie că nu cunosc unele circumstanțe importante ale infracțiunii, fie le este frică sau rușine. În al doilea rînd, organul de constatare sau cel care

înfăptuiește activitatea specială de investigații și organul de urmărire penală au o funcție activă în vederea constatării indicilor infracțiunii și cercetării ulterioare a cauzei în mod obiectiv și complet.

Identificarea faptelor infracționale la inițiativa ofițerilor de investigație presupune efectuarea de către aceștia a măsurilor speciale de investigație bine stabilite și bine planificate. Astfel, pentru preîntîmpinarea problemei de neplanificare corectă a activității și pentru întreprinderea măsurilor corespunzătoare, nu se limitează doar la cunoașterea faptului respectiv, ci se ia în vedere și corectitudinea efectuării acestor măsuri, ținîndu-se cont de tactica înfăptuirii lor, nu în ultimul rînd, de aspectele legale ce permit efectuarea acestor măsuri. Cu alte cuvinte, măsurile speciale de investigație trebuie efectuate cu respectarea strictă a legii și cu mare prudență, or orice informație, orice probă care a fost acumulată cu încălcarea drepturilor și libertăților omului sînt nule și se consideră inexistente.

Chestionarea, culegerea de informații despre persoane și fapte, cercetarea obiectelor și documentelor sînt măsuri speciale de investigație care se efectuează, de regulă, pe orice cauză de trafic de copii și în urma acestora se obțin informații importante, care servesc drept temei de constatare a bănuielii rezonabile despre comiterea infracțiunii respective și poate începe urmărirea penală. Ulterior, informația servește pentru identificarea și citarea părților, pentru efectuarea audierilor în cadrul urmării penale, pentru examinarea obiectelor și documentelor care ulterior sînt recunoscute în calitate de corpuri delictive în cauza penală, pentru identificarea victimelor și a infractorilor, pentru stabilirea faptului de traversare a frontierei de stat, procurării biletelor, primirii documentelor, informații cu privire la obținerea vizelor etc.

Chestionarea constă în comunicarea nemijlocită a ofițerului de investigații și a altor persoane împuternicite de către acesta cu persoanele care posedă sau care dispun de informații despre fapte, evenimente, circumstanțe sau subiecți care prezintă interes în cazul traficului de copii. Astfel, chestionarea persoanelor care au sesizat sau care posedă informații referitoare la traficul de copii este o măsură specială importantă, deoarece prin intermediul acesteia se pot acumula informații cu privire la recrutare, transportare, transfer, adăpostire, primire a copilului. În timpul chestionării este necesar a utiliza metoda „cronologiei inverse” [14, p. 98], adică se va stabili locul unde a fost exploatată victima, timpul și locul adăpostirii ei, timpul și locul transferului, al transportării, cu ce mijloace de transport și în ce formă, iar în final – metoda, timpul și locul recrutării, persoanele implicate în traficul de copii. În cazul în care se chestionează rudele apropiate, prietenii sau vecinii, se va încerca de a se stabili data dispariției sau plecării minorului. Totodată, se va încerca de a determina cu exactitate toate evenimentele care au avut loc în ziua dispariției sau plecării acestuia. Cu ajutorul chestionării se pot obține date referitoare la cercul de prieteni ai victimei, la relațiile acesteia cu rudele și vecinii, informații cu privire la potențialii infractori, date despre circumstanțele comiterii infracțiunii etc.

Așadar, folosirea chestionării în cazul traficului de copii are o însemnătate specifică, deoarece prin intermediul acesteia pot fi obținute date referitoare la traversarea frontierei Republicii Moldova, cu ce mijloace de transport a fost transportat minorul, în ce condiții. Tot la acestea se referă informația cu privire la persoanele care au însoțit minorul la primirea pașaportului, a vizei, informații privind biletele cumpărate de la companiile aeriene sau feroviare. Această măsură

se efectuează și cu scopul aflării informației cu privire la persoanele implicate (pot fi persoane care eliberează pașapoartele, lucrători ai ambasadelor, consulatelor, vameșii, polițiștii de frontieră etc.).

Cercetarea obiectelor și documentelor constă în aprecierea acestora din punct de vedere științific, pentru a depista semnele activității criminale, în studierea conținutului, în contrapunerea cu alte obiecte și acte necesare pentru determinarea realității obiective. În cazul traficului de copii, aceasta presupune examinarea propriu-zisă a documentelor în baza cărora s-a eliberat viză minorului, fie în baza cărora i s-a eliberat pașaportul, eliberarea procurilor, acordul părinților sau persoanei în îngrijirea căreia se află copilul, examinarea informațiilor din bazele de date, a înscrisurilor din agende etc.

A doua, după consecutivitatea folosirii măsurilor speciale de investigație în cazul traficului de copii, este *urmărirea vizuală*, care reprezintă relevarea și fixarea acțiunilor persoanei, a unor imobile, a mijloacelor de transport și a altor obiecte. Această măsură permite a stabili legăturile infractorilor, locurile de înfățișare, mijloacele de transport utilizate. Una dintre sarcinile primordiale ale urmăririi vizuale este identificarea locurilor de deținere sau adăpostire a minorilor recrutați ori exploatați, precum și existența pazei locurilor respective. Rezultatele urmăririi vizuale stau la baza planificării reținerii infractorilor, examinării și perchezițiilor ce urmează a fi efectuate în încăperile respective. În același timp, în urma efectuării urmăririi vizuale pot fi acumulate informații semnificative ce vor duce la depistarea și identificarea tuturor complicilor infracțiunii, a minorului, a locului de exploatare a acestuia, iar aceste informații, într-un final, servesc drept temei pentru pornirea urmăririi penale și acumularea unor probe materiale utile.

Investigația sub acoperire este o măsură specială foarte eficientă, în urma căreia se obțin informații veridice despre: persoanele implicate, identitatea acestora, faptele comise, mecanismul săvârșirii acțiunilor criminale, locul comiterii crimei, traseul parcurs de infractori etc. Drept exemplu în acest sens pot servi datele din cauza penală nr. 2011515042, pornită la 16.02.2011, în baza lit. b) a alin. (2) al art. 206 Cod penal, pe faptul recrutării mai multor minori, în scopul prestării serviciilor homosexuale. Datorită informațiilor, a fost infiltrată o persoană cu legenda precum că ea este potențialul beneficiar de servicii, în urma cărui fapt au fost reținuți infractorii, inclusiv cetățeni străini, identificate victimele infracțiunii, stabilit locul și timpul recrutării minorilor, locul exploatarea lor sexuale, mecanismul comiterii infracțiunii, fapte ce au servit atât ca temei pentru începerea urmăririi penale, cât și ca probe materiale în cursul urmăririi penale. Toate persoanele vinovate au fost condamnate [13].

În urma analizei efectuate se constată că pentru stabilirea semnelor infracțiunii de trafic de copii, precum și pentru acumularea materialelor necesare pornirii urmăririi penale se efectuau des *culegeri de informații de la instituțiile de telecomunicații*, ca măsură specială de investigație (pentru moment, această măsură specială poate fi efectuată doar în cadrul urmăririi penale). Dacă în multe cazuri informațiile obținute în urma acestor măsuri speciale erau folosite ca probe suplimentare informațiilor deja obținute prin alte măsuri speciale de investigație, atunci în unele cazuri aceste informații serveau ca bază pentru pornirea cauzei penale și ulterior ca probe de bază. Un exemplu elocvent este cazul unui minor de 14 ani care, fiind recrutat prin constrângere psihică și profitându-se de imposibilitatea acestuia de a se apăra sau de aș-i exprima

voința, a fost exploatat sexual în industria pornografică. Persoana vinovată, prin intermediul programului specializat „GigaTribe”, a exportat materialele cu pornografie infantilă în rețeaua globală Internet. Grație folosirii culegerii de informații de la instituțiile de telecomunicații, a fost posibil de a stabili IP-ul, utilizatorul, iar ulterior și locul exploatarea sexuale, au fost identificați infractorii, care s-au dovedit a fi și cetățeni ai Italiei, modalitatea de comercializare a pornografiei infantile, precum și alte aspecte importante atât pentru pornirea cauzei penale, cât și pentru ulterioara dovedire a vinovăției făptuitorilor [9].

Actualmente, toate măsurile speciale de investigații care lezează drepturile și libertățile omului se efectuează doar după pornirea urmăririi penale.

Este de menționat că cele mai importante direcții de stabilire a elementelor infracțiunii de trafic de copii sînt următoarele:

a) reacționarea promptă la sesizările depuse de victimele infracțiunii, de rudele lor apropiate, prieteni, organizații nestatale (neguvernamentale), instituții de stat din Republica Moldova sau de instituțiile altor state;

b) analiza informațiilor din ziare, web site-uri, în special cele de reclamă, prin care se urmărește, de fapt, recrutarea copiilor, prin activități ilegale, în diferite scopuri;

c) analiza informațiilor operative privind alte genuri de infracțiuni, grație cărora se pot stabili elementele infracțiunii de trafic de copii;

d) analiza materialelor cauzelor penale, din care, datorită tacticii efectuării unor acțiuni de urmărire penală, pot fi stabilite elementele infracțiunii de trafic de copii;

e) identificarea elementelor infracțiunii de trafic de copii prin măsuri speciale de investigație (din oficiu).

Practica denotă că, în cazul sesizărilor depuse de victimele

infracțiunilor de trafic de copii, organele de constatare efectuează – în termene cât mai restrânse – acțiunile de constatare necesare, ulterior fiind expediate organului de urmărire penală pentru a decide în ordinea art. 274 Cod procedură penală. În toate cazurile în care din actul de sesizare sau actele de constatare rezultă o bănuială rezonabilă că a fost comisă infracțiunea de trafic de copii și nu există circumstanțe care exclud urmărirea penală, organul competent începe imediat urmărirea penală, pe parcursul căreia sînt efectuate acțiuni ce nu suferă amîinare. O astfel de practică este foarte efectivă, or aceasta permite să fie identificați și reținuți traficanții în termene restrînse, fiind acumulate probe concludente, pertinente și utile, care dovedesc vinovăția acestora.

În cazul în care organele competente reacționează prompt la sesizarea depusă de rudele apropiate ale victimei, rezultatul este unul pozitiv și eficient. Drept exemplu servesc datele din cauza penală nr. 2012515108, pornită la 01.04.2012, pe faptul că, în perioada lunii noiembrie 2011, persoane neidentificate de organul de urmărire penală, aflîndu-se în raionul Rezina, satul Ignăței, acționînd cu intenție directă și urmărind scopul exploatării prin muncă a cetățeanului R. F., făcînd abuz de poziția de vulnerabilitate, manifestată prin faptul că ultimul suferă de retard mintal moderat și este invalid de gradul II, l-au transportat cu o unitate de transport în Federația Rusă, unde l-au exploatat prin muncă. Sesizarea a fost făcută de către mama victimei. În urma reacționării prompte a fost identificată victima, iar persoanele implicate au fptst trase la răspundere penală.

Referitor la reacționarea promptă la sesizările depuse de prietenii victimelor, putem menționa că practica a înregistrat astfel de cazuri și în urma denunțului făcut a fost posibilă identificarea victimei

și luarea măsurilor necesare în vederea repatrierii acesteia în Republica Moldova, iar ulterior au fost efectuate acțiunile de urmărire penală necesare în vederea stabilirii faptului traficului și vinovăției făptuitorilor. O pildă în acest sens este cazul cet. E.S., care în perioada lunilor octombrie–noiembrie 2011 a fost recrutată de cîteva persoane care acționau prin înțelegere prealabilă și în scopul exploatării sexuale comerciale. Ulterior, la 21.11.2011, victima a fost transportată în orașul Dubai, EAU, sub pretextul angajării acesteia la un loc de muncă bine plătit într-un hotel, în calitate de servitoare. Ajungînd în țara de destinație, victima a fost impusă să presteze servicii sexuale contra plată mai multor clienți. După o perioadă de timp, victima a reușit să-i telefoneze unei prietene din Republica Moldova și a solicitat ajutorul acesteia, deoarece se află în robie sexuală. Deja prietena a sesizat Centrul pentru combaterea traficului de persoane, care, în comun cu organizația neguvernamentală OIM, a localizat victima în țara de destinație și aceasta a fost repatriată în RM, unde a depus mărturiile necesare și ulterior au fost acumulate probe concludente pentru a dovedi vinovăția infractorilor [6].

În practică au fost înregistrate, de asemenea, cazuri în care sesizarea făcută de organizațiile neguvernamentale a servit ca temei pentru începerea urmăririi penale, a fost posibilă efectuarea acțiunilor de urmărire penală necesare, stabilirea circumstanțelor săvîrșirii infracțiunii și acumularea probelor ce dovedesc vinovăția traficanților. Un exemplu este sesizarea depusă la 27.09.2011 de Organizația Internațională „La Strada” Centrului de combatere a traficului de persoane, potrivit căreia un cetățean al Italiei, prin înțelegere prealabilă și de comun acord cu alte persoane, aflîndu-se în mun. Chișinău, sub pretextul că a venit în Republica Moldova cu misiunea de a selecta

copii din mediul social vulnerabil pentru a-i ajuta pe aceștia să-și facă o carieră de fotbaliști, a recrutat un minor de 11 ani în scop de exploatare sexuală. Grație sesizării depuse, s-au efectuat măsurile speciale de investigație și acțiunile de urmărire penală necesare, în urma cărora infractorul a fost reținut în flagrant delict [4].

În scopul depistării elementelor infracțiunii de trafic de copii, este necesar a analiza informațiile din ziare, web site-uri, în special cele de reclamă, prin care de fapt se urmărește recrutarea copiilor în diferite scopuri (exploatare prin muncă, sexuală, cerșit, industrie pornografică, prostituție etc.). Aceste informații pot servi ca bază pentru inițierea măsurilor speciale de investigație, care ulterior servesc la sesizarea organului de urmărire penală și drept temei pentru începerea urmăririi penale.

Astfel, analizînd informația redată de „tnua.info” cu referire la publicația oficială a Radei Supreme „Vocea Ucrainei”, urmată de informația prezentată de sursa națională „UNIMEDIA” [12], și ulterior efectuînd măsuri speciale de investigație, care au servit ca temei pentru începerea urmăririi penale, s-a constatat că, în perioada februarie 2011 – februarie 2012, un grup de persoane, urmărind scopul exploatării prin muncă și servicii forțate, folosindu-se de poziția de vulnerabilitate a victimelor, manifestată prin situația materială precară, prin înșelăciune, sub pretextul angajării la un loc de muncă bine plătit, au recrutat și au transportat în satul Tavria, raionul Skadovsk, regiunea Herson, Ucraina, un grup de 57 de persoane din RM, inclusiv minori. Ajungînd în locul menționat, traficanții au deposedat victimele de toate actele, inclusiv de pașapoartele lor naționale, și folosindu-se de poziția lor de vulnerabilitate manifestată prin faptul aflării pe teritoriul altui stat, în lipsa de acte și mijloa-

ce necesare pentru existență, i-au adăpostit și, prin amenințări cu aplicarea violenței fizice și psihice, au fost impuși forțat să presteze diferite lucrări agricole, în special la plantațiile de tutun, neachitându-le salariile promise. Ulterior, cu ajutorul organizației OIM din Ucraina și din Republica Moldova, cele 57 de victime au fost repatriate [8].

Potrivit prevederilor alin. (1) al art. 254 Cod procedură penală, organul de urmărire penală este obligat să ia toate măsurile prevăzute de lege pentru cercetarea sub toate aspectele, completă și obiectivă a circumstanțelor cauzei pentru stabilirea adevărului. În același timp, conform dispoziției alin. (3) al art. 262 CPP, în cazul depistării infracțiunii nemijlocit de către lucrătorul organului de urmărire penală, acesta întocmește un raport în care expune circumstanțele depistate și dispune înregistrarea infracțiunii. La fel, potrivit cerințelor alin. (2) al art. 274 CPP, în cazul în care organul de urmărire penală se autosesizează în privința începerii urmăririi penale, el întocmește un proces-verbal în care consemnează cele constatate privitor la infracțiunea depistată, apoi, prin ordonanță, dispune începerea urmăririi penale.

Cele descrise obligă ofițerul de urmărire penală și procurorul, ori de câte ori aceștia depistează nemijlocit elementele infracțiunii de trafic de copii, să se autosesizeze și să înceapă urmărirea penală. Astfel, modalitatea respectivă de sesizare și este temei de începere a urmăririi penale. Practica denotă că această obligație este respectată de către organul de urmărire penală. Un exemplu este cazul când ofițerul de urmărire penală, cercetând un caz de trafic de ființe umane, în urma acțiunilor de urmărire penală efectuate, în special în urma audierii părților vătămate și a martorilor, a constatat că, în perioada iunie 2011 – ianuarie 2012, cet. A.D., acționând de comun acord și prin înțelegere pre-

alabilă cu alte persoane, urmărind scopul exploatarea sexuală comercială, împărțind între ei rolurile, au recrutat-o pe B.D. pentru practicarea prostituției în Cipru (regiunea de nord). Ulterior, cet. A.D., acționând împreună cu alte persoane, prin înșelăciune și abuz de poziție de vulnerabilitate a B.D., au organizat transportarea ultimei, în luna iulie 2011, în Cipru, unde victima a fost exploatată sexual pînă în luna ianuarie 2012 [10].

Există cazuri în care ofițerii de investigație, efectuînd măsuri speciale de investigație pe alte cauze penale sau pe dosarele speciale pornite pe alte genuri de infracțiuni, fie chiar și pe cele de trafic de persoane, depistează elementele unei noi infracțiuni, ceea ce este specific și pentru traficul de copii. În urma analizei efectuate, am stabilit că, efectuîndu-se interceptarea convorbirilor telefonice ale unei persoane din penitenciar, s-au obținut date despre comiterea unei infracțiuni de trafic. Ulterior, efectuînd și alte măsuri, informația s-a adeverit și ca urmare s-a constatat că, în luna iulie 2010, cet. J.V., împreună și prin înțelegere prealabilă cu cetățeanul Albaniei E.N. și alte persoane neidentificate, intenționat, din interes material, sub pretextul angajării la un lucru bine plătit în orașul Barcelona, Spania, au recrutat-o pe E.R., ulterior prin acordarea sumei de 3000 euro i-au organizat transportarea în orașul menționat. Ajungînd la Barcelona, Spania, cet. E.R. a fost adăpostită într-un apartament, unde i-a fost retras pașaportul și, în scopul întoarcerii unei datorii în sumă de 8000 de euro, a fost impusă să presteze servicii sexuale contra plată sub patronajul lui J.V., E.N. și al altor persoane neidentificate. Pe cazul dat a fost pornită o altă cauză penală, în care au fost acumulate probe concludente, utile și pertinente pentru dovedirea vinovației făptuitorilor [5].

Cel mai des elementele infracțiunii de trafic de copii sînt

stabilite anume prin înfăptuirea măsurilor speciale de investigație, fără a avea sesizări în această privință de la victime, rude, prieteni, organizații etc. Drept exemplu poate servi cazul când, datorită informațiilor și măsurilor speciale de investigație, s-a constatat că un grup criminal organizat, format din cetățeni ai Republicii Moldova și ai Italiei, traficează minori în scopul exploatarea sexuală comercială. Astfel, a fost sesizat organul de urmărire penală instituit în cadrul Centrului pentru combaterea traficului de persoane, care, avînd temei legal, a început urmărirea penală, iar pe parcursul urmăririi penale materialele operative au avut o valoare probantă de bază și faptele de trafic de copii s-au adeverit [7]. De menționat că drept temei de pornire a urmăririi penale, după cum am relatat mai sus, a servit în exclusivitate doar informațiile obținute pe cale operativă. Victimele în momentul întreprinderii măsurilor speciale de investigație și pornirii urmăririi penale ulterioare se aflau în Italia și, respectiv, nu au depus la acel moment plîngeri.

Ajungem la concluzia că izvorul informațiilor care pot să se refere la traficul de copii și care, de fapt, pot servi ca bază la stabilirea elementelor infracțiunii respective, precum și ca temei pentru pornirea cauzei penale, pot surveni din:

a) anunțurile de reclamă, prin care se propune muncă avantajoasă peste hotarele țării;

b) reclama referitoare la acordarea unor servicii dubioase în timpul petrecerilor în saune, saloane de masaj, cluburi de noapte etc.;

c) bazele de date, registre, carnetete etc. ale secțiilor de vize ale ambasadelor și consulatelor, precum și ale firmelor care se ocupă cu servicii turistice, cu angajări în muncă peste hotare, precum și angajații acestor firme, ai consulatelor ș.a.;

d) angajații saunelor, saloanelor de masaj, hotelurilor, barurilor,

cluburilor de noapte, agențiilor de reclamă, persoane care dau în chirie apartamente, lucrătorii birourilor de documentare a populației, cei ai aeroportului, căii ferate etc.;

e) lucrătorii organizațiilor neguvernamentale la care s-au adresat victimele sau rudele acestora sau alte persoane cărora le-a fost cunoscut un caz de trafic de copii;

f) alte persoane care, grație activității lor sau înfăptuitor, au obținut informație referitoare la faptele de trafic de copii [14, p. 96-97].

Descoperirea faptei infracționale poate fi la inițiativa victimelor sau a rudelor acestora, persoanelor terțe sau a angajaților organelor de drept. În cazul parvenirii plîngerii, victima urmează a fi chestionată detaliat, cu stabilirea tuturor circumstanțelor răpirii sau racolării, transportării, vînzării-cumpărării și exploatării prin muncă, fie sclaviei acesteia. La fel, este necesar a fi efectuată constatarea medico-legală pentru stabilirea vătămarilor corporale etc. După aceasta, este necesar a lua măsuri în vederea asigurării protecției victimei, precum și rudelor acesteia (de altfel sînt condiții legale ce rezidă din prevederile Legii nr. 241 din 20.10.2005).

După cum ne arată practica, subiecții activității infracționale și persoanele ce au legătură cu aceștia se străduiesc să influențeze victima traficului de persoane, precum și rudele acesteia. Neluarea măsurilor de protecție a victimelor și martorilor duce la contactul lor cu infractorii, iar aceasta, la rîndul său, influențează spre schimbarea declarațiilor anterioare ale victimelor sau martorilor. În cazul în care măsurile de protecție a victimelor sau martorilor nu sînt luate la timp, apar circumstanțe dificile pentru pornirea cauzei penale [14, p. 83-84].

Destul de specifică este cercetarea la etapa inițială, în situația în care despre săvîrșirea acestei infracțiuni sesizează rudele victimelor, mai cu seamă în țara de ori-

gine a victimei. Problemele de bază la etapa cercetării inițiale constau în dovedirea următoarelor aspecte:

- faptul contactului victimei cu presupusul infractor;

- dacă este posibil, scopul traficării;

- faptul traversării de către victimă a frontierei Republicii Moldova, punctele prin care a ieșit din țară, cu ce persoane, cu ce transport;

- faptul obținerii vizei, documentele care au stat la baza eliberării acestei vize, fie faptul procurării biletelor de avion, tren etc.;

- faptul transportării victimei peste hotarele țării;

- faptul sosirii victimei în țara de destinație;

- faptul exploatării victimei în țara de destinație etc.

În cazul parvenirii sesizării de la rude, trebuie de stabilit exact unde se află persoana traficată, de efectuat un șir de măsuri speciale de investigație, de obținut mărturii despre existența traficului și a exploatării, de folosit acestea drept temelie pentru începerea urmăririi penale.

Nu se exclude situația în care, în urma sesizării de către rude privind dispariția fără urmă a persoanei, va fi pornită cauza penală în baza elementelor altor infracțiuni, cum ar fi, de exemplu, pe omor, și toate măsurile investigativ-operative să capete un caracter de urmărire a potențialilor ucigași, dar nu a traficanților [14, p. 84].

În practică pot fi întîlnite situații cînd despre comiterea infracțiunii de trafic de persoane poate sesiza o organizație neguvernamentală, care a identificat victima, fie la care victima s-a adresat. Aportul angajaților organizației neguvernamentale în această situație este unul bine-venit, fiindcă aceștia pot stabili raportul de încredere între victimă și organul de urmărire penală.

Analiza practicii în domeniul combaterii traficului de copii a

identificat următoarele activități care sînt întreprinse la faza premergătoare urmăririi penale, întru stabilirea elementelor infracțiunii, și ulterioara sesizare a organului de urmărire penală pentru a începe urmărirea penală. Astfel, la obținerea informațiilor operative despre pregătirea, fapta în curs de săvîrșire sau comiterea traficului de copii, lucrătorii operativi înregistrează informația în Registrul nr. 2 – Registrul de evidență a altor informații cu privire la infracțiune și incidente.

Ulterior, organul de constatare se deplasează la domiciliul presupusei victime, se stabilesc rudele, prietenii, vecinii, persoanele din anturajul ei, în special cei cu care victima se presupune că s-a aflat împreună în ziua sau aproximativ în perioada recrutării. Nu în ultimul rînd, se acumulează informații necesare în vederea caracteristicilor și caracterizării personalității victimei, informația despre istoria vieții acesteia, precum și alte informații utile.

Concomitent cu aceasta, se verifică traversarea frontierei de stat, în scopul de a se obține informații referitoare la faptul dacă victima a ieșit din Republica Moldova, în ce direcție, cu cine și cu ce transport.

Prin Misiunea EUBAM se verifică informația dacă victima nu a părăsit țara prin segmentul regiunii transnistrene, care de fapt este un segment necontrolat de autoritățile Republicii Moldova. Totuși, lucrătorii organelor autoproclamatei republici nistrene uneori prestează informații despre unele persoane care au traversat segmentul dat spre Ucraina sau se află pe teritoriul Transnistriei.

În același timp, sînt interpelate companiile aeriene și cele feroviare, pentru stabilirea modului de procurare a biletelor. În urma acestei activități se pot obține date referitoare la faptul dacă biletul a fost procurat de către traficanți din țările de destinație sau nemijlocit

de către presupusa victimă, la fel și informații cu privire la direcțiile de deplasare, chiar pînă în punctul final de destinație a victimei.

Prin intermediul organizațiilor Interpol sau, după caz, SELEC, sînt verificate țările de destinație de bază ale traficului de persoane (cum sînt, de exemplu, Turcia, EAU, regiunea de nord a Ciprului etc.). În acest caz, putem obține informații cu privire la intrarea victimelor pe teritoriul acestor țări.

Prin intermediul OIM se verifică dacă, din momentul plecării din țară, victima presupusă nu a fost identificată de către organizații internaționale ca victimă a traficului de ființe umane în țările de destinație. Astfel de acțiuni sînt des utilizate în practica moldovenească și dau un rezultat sporadic. Drept exemplu în acest sens poate servi informația din materialele cauzei penale nr. 2011515203, unde prin intermediul OIM au fost verificate țările de destinație a victimelor de trafic de ființe umane, ca urmare victima a fost identificată, localizată și repatriată în RM.

Totodată, sînt interpelate consulatetele, ambasadetele și se verifică în baza căror documente a fost eliberată viza, pe ce perioadă și în ce țară, cu cine a venit minorul să primească pașaportul cu viza, precum și alte informații în acest sens. În același timp, este interpelat Ministerul Dezvoltării Informaționale referitor la eliberarea pașaportului, ce acte au stat la baza perfectării documentelor, cine a venit cu minorul să se fotografieze, să-și depună actele și, în final, cine a însoțit copilul la eliberarea pașaportului.

Prin intermediul bazelor de date se ridică fișa personală a victimei, a presupusului infractor, informația cu privire la traversarea frontierei de stat de către ultimul, informația cu privire la transportul pe care îl deține și dacă a traversat frontiera cu mijlocul său de transport.

Paralel cu acestea, se efectuează un șir de măsuri speciale de in-

vestigație, pe care le-am enumerat mai sus, precum și diverse acțiuni (analiza comunicatelor de presă, a ziarelor, verificarea cluburilor de noapte, a personalului saunelor, agențiilor turistice, saloanelor de masaj etc.) și, în urma acumulării informațiilor, acestea sînt analizate prin prisma stabilirii elementelor traficului de copii și ulterior este sesizat organul de urmărire penală.

Acesta, la rîndul său, conform prevederilor alin. (1) al art. 274 Cod de procedură penală, în cazul în care din cuprinsul actului de sesizare sau al actelor de constatare rezultă bănuiala rezonabilă că a fost comisă infracțiunea de trafic de copii și nu există circumstanțe care exclud urmărirea penală, organul de urmărire penală este obligat să înceapă urmărirea penală imediat.

Recenzent:

R. COJOCARU,
doctor în drept,
conferențiar universitar

Referințe bibliografice

1. Codul de procedură penală al Republicii Moldova, cu modificările și completările ulterioare.
2. Legea nr. 241 din 20.10.2005 privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane.
3. Legea nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații.
4. Cauza penală nr. 2010515213, pornită la 28.10.2010.
5. Cauza penală nr. 2011515311, pornită la 11.04.2011.
6. Cauza penală nr. 2011515289, pornită la 30.11.2011.
7. Cauza penală nr. 2012515041, pornită la 08.02.2012.
8. Cauza penală nr. 2012515080, pornită la 05.03.2012.
9. Cauza penală nr. 2012515088, pornită la 14.03.2012.
10. Cauza penală nr. 2012515141, pornită la 24.05.2012.

11. Hotărîrea CtEDO *Mătăsar* și *Savișchi* contra *Moldovei* din 02.11.2010 (cererea 38281/08);

12. <http://unimedia.md/?mod=news&id=44490>

13. Sentința Judecătorei Centru mun. Chișinău din 28.05.2012, emisă în Dosarul penal nr. 1-523/11.

14. Колесов А. Проблемы первоначального этапа расследования торговли людьми, использования рабского труда и связанных с ними преступлений. Нижний Новгород, 2010, 271 с.